

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра філософії та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
історії, права та міжнародних
відносин

Подрез Ю.В.

14 вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія освіти

другий (магістерський) рівень

галузь знань **01 Освіта\ Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Інформатика)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Інформатика)**

мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту історії, права та
міжнародних відносин

«14» 09 2020 р.

Голова: Моцак С.І. к. пед. н., доцент

Суми – 2020

Розробник:

Наумкіна О.А. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та соціальних наук

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Снегірьов І. О., к. філос. н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки: I-й	
Семестр			
2-й			
Лекції 16 год.			
Практичні, семінарські 12 год.			
Консультації 2 год.			
Самостійна робота 60 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія освіти» вивчається магістрантами першого курсу. Вона має важливе значення для підготовки майбутніх фахівців та є обов'язковою складовою частиною циклу суспільних дисциплін.

Філософія освіти наразі виступає методологічним орієнтиром модернізаційних процесів в освіті, розкриває актуальні проблеми освіти в її філософській рефлексії, а саме: онтологічні, антропологічні, епістемологічні, аксіологічні, культурологічні. Мова йде про філософію освіти як загальну парадигму організації і змісту всього знання, про світоглядні цінності, які закладаються в освітній діяльності і які визначають особистісну позицію, роль і способи поведінки в суспільстві.

Навчальний курс розкриває суть стратегії освіти та її співвідношення з новою освітньою парадигмою. Розглядаються проблеми диференціації шкільного навчання та його профілізації, а також формування шкільного інноваційного простору в цілому. Окремо звертається увага на розбудову іміджу нової школи та синергетичність розвитку освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування в магістрантів цілісного погляду на освітній процес, його трансгрес і суперечливий характер розвитку, глибоке засвоєння сучасних проблем освіти і з'ясування шляхів їхнього вирішення, а також філософське осмислення сучасної інноваційної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- глибоке засвоєння магістрантами філософської сутності та змісту системи освіти;
- розуміння ними освіти як геному суспільного розвитку;
- усвідомлення актуальності нової інноваційної освіти в умовах глобальної інформатизації;
- засвоєння теоретичних та методологічних основ впровадження інноваційних технологій в превентивну освіту;
- розуміння особливостей синергетичної парадигми та синергетичної моделі педагога;
- володіння базовими навичками філософсько-критичного аналізу освітніх явищ;
- аналітичне ставлення до професійної діяльності в широкому контексті викликів сучасності.

На забезпечення досягнення означеної мети та завдань вивчення навчальної дисципліни і відповідно до змісту цієї програми, а також інших програмних документів навчально-методичного характеру, навчально-освітні заходи пов'язані з проведенням лекційних, семінарських занять та виконанням студентами самостійної роботи, що в цілому передбачає засвоєння студентами теоретичних знань з навчальної дисципліни, набуття ними навичок критичного мислення та здатності вирішувати різноманітні проблеми в професійній сфері.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія освіти» логічно та змістовно пов'язана з такими курсами, як: «Філософія», «Соціологія», «Логіка», «Політологія», «Релігієзнавство», «Етика», «Естетика», «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Психологія», «Культурологія» тощо.

3. Результати навчання за дисципліною

К. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в освітній галузі, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук, предметної галузі інформатики, проведення наукового дослідження, готовність до інноваційної діяльності, характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчального процесу в основній та старшій ланці закладу загальної середньої освіти.

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою, зрозуміло та ефективно висловлювати свої думки й почуття, вільно використовувати її у професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності.

ЗК 3. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію, мати навички роботи в команді, цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність.

ЗК 4. Здатність формувати ціннісні орієнтації молоді, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення, підготовки суб'єктів навчання до свідомого вибору життєвого шляху.

ЗК 6. Здатність до системного творчого мислення, формування системного наукового світогляду.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу даних з різних джерел, аналітико-синтетичної діяльності, встановлення та обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків.

ЗК 9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, бути критичним і самокритичним.

СК 1. Здатність оперувати новітніми концептуальними та методологічними знаннями в галузі освіти та загальних тенденцій розвитку освіти.

СК3. Здатність до проєктування й організації освітнього процесу з урахуванням особистих потреб і пізнавальних можливостей учнів та обґрунтованим вибором різних методик та технологій навчання, ефективно застосовувати основні педагогічні концепції, забезпечувати партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу в процесі навчання інформатики.

СК6. Здатність до наукової комунікації, готовність до участі у наукових заходах різного рівня, здатність представляти результати власного дослідження засобами сучасних цифрових технологій.

СК 9. Здатність формувати соціальні навички (soft-skills), а саме працювати в команді, бути толерантним, уміти обґрунтовувати власну думку, усвідомлювати актуальність та вчасність виконання задач різного типу (deadline) тощо.

СК 10. Здатність до безперервного професійного розвитку і рефлексії.

ПРЗ 1. Знання та розуміння сутності освіти як соціокультурного феномену, шляхи інноваційного розвитку сучасної системи освіти України в умовах реформаційних перетворень.

ПРЗ 3. Знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, теорій фундаментальної та прикладної інформатики і використовувати їх на практиці.

ПРУ 2. Уміння здійснювати пошук наукових джерел, які належать до сфери професійної діяльності, у тому числі іноземною мовою, та правильно використовувати їх з дотриманням вимог доброчесності.

ПРУ 4. Уміння виявляти лідерські навички, готовність брати відповідальність,

приймати рішення, усвідомлювати їх ризики та наслідки, здатність займати активну життєву та громадянську позицію.

ПРУ 7. Здатність до ефективної комунікаційної взаємодії, здорового способу життя, засвоєння нових знань, самоосвіти.

ПРУ 8. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ПРК 1. Володіння основами професійної мовленнєвої культури.

ПРА 1. Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ПРА 2. Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів, здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами аудиторної роботи та результатами самостійної роботи. Акумулявання (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	Оцінка « відмінно » виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Студент повинен розуміти суть філософської парадигми кожної історичної епохи, місце в ній конкретних представників філософської думки, коло їх ідей і суть їх внеску в розвиток філософії. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
82–89	Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
74–81	Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
64–73	Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–63	Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує

	навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.
0–34	Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Розподіл балів

Поточний контроль										Контрольна робота	Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2							
Т 1.1.	Т 1.2.	Т 1.3.	Т 1.4.	Т 1.5.	Т 2.1.	Т 2.2.	Т 2.3.	Т 2.4.				
Поточний контроль												
10	10	10	10	–	–	10	–	10	20	80	100	
Контроль самостійної роботи												
4	–	4	–	4	–	–	4	4	20	20		

Об'єктом додаткового заохочення студентів може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, підготовка та публікація наукової студентської роботи та інші.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Ідентифікація та облік знань магістрантів проводиться, як правило, під час семінарських занять з конкретних тем, а також під час складання заліку.

Формами контролю є: поточний, проміжний та семестровий (підсумковий). Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості магістрантів. Формами проведення поточного контролю є: усне опитування магістрантів; виступи з доповідями; наукові есе, анотації статті з філософії освіти, презентації результатів виконаних завдань, написання статей тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді контрольних робіт з відповідних розділів, що проводяться в письмовій формі та передбачають вирішення магістрантами контрольних завдань: надання відповідей на контрольні питання, вирішення проблемно-творчих завдань та тестів.

Семестровий (підсумковий) контроль відбувається у вигляді заліку. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи магістрантів.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

Тема 1.1. Філософія освіти як галузь наукового знання.

Тема 1.2. Освіта як генем суспільного розвитку. Постнекласична парадигма освіти.

Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.

Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.

Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.

Розділ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.

Тема 2.2. Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).

Тема 2.3. Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.

Тема 2.4. Філософія і критичне мислення в трансформації сучасної освіти.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
Лекції		Практ.	Консультації	Самост.роб	
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ					
Тема 1.1. Філософія освіти як галузь наукового знання.	10	4	2		4
Тема 1.2. Освіта як генем суспільного розвитку. Становлення постнекласичної парадигми освіти.	8	2	2		6
Тема 1.3. Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	8	2	2		4
Тема 1.4. Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	12	2	2		6
Тема 1.5. Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.	8				8
Разом за розділом I	46	10	8		28
РОЗДІЛ 2. ФІЛОСОФСЬКІ АБРИСИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ					
Тема 2.1. Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.	10				10
Тема 2.2. Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	12	2	2		8
Тема 2.3. Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.	10	2			6
Тема 2.4. Критичне мислення як ключове вміння людини XXI століття	12	2	2	2	8
Разом за розділом II	44	6	4	2	32
Усього годин	90	16	12	2	60

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і зміст філософії освіти.	4
2	Освіта як генем суспільного розвитку. Формування постнекласичної парадигми освіти.	2
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти	2
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти	2
5	Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	2
6	Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.	2
7	Критичне мислення як ключове вміння людини ХХІ століття	2
	Разом	16

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і зміст філософії освіти.	2
2	«Дух епохи» як загальна парадигма розвитку освіти. Формування постнекласичної освіти.	2
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	2
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	2
5	Теоретичні та методологічні засади впровадження превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	2
6	Філософія і критичне мислення в трансформації сучасної освіти.	2
	Разом	12

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і зміст філософії освіти.	4
2	Освіта як генем суспільного розвитку. Постнекласична парадигма освіти.	6
3	Синергетика як постнекласична трансформація наукового знання та її вплив на філософію освіти.	4
4	Філософсько-методологічні засади інноваційної освіти.	6
5	Філософський аналіз моніторингу та диференціації в освіті. Започаткування нової освіти.	8
6	Філософський дискурс сучасних технологій в інноваційній освіті.	10
7	Філософський аналіз необхідності превентивної освіти в умовах сучасних наукомістких технологій (hi-tech та hi-hume).	8
8	Формування інноваційного освітнього простору в умовах НУШ.	6
9	Філософія і критичне мислення в трансформації сучасної освіти.	8
	Разом	60

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту / В. П. Андрущенко. К., 2004.
2. Базалук О.О. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник / О. Базалук, Н. Юхименко. К.: Кондор, 2010.
3. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава: ПОППО, 2006.
4. Клепко С.Ф. Конспекти з філософії освіти. Полтава: ПОППО, 2007.
5. Філософія освіти: навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенка, І. Предборської. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009.
6. Філософські абрисы сучасної освіти: монографія / за заг. редакцією І. Предборської). Суми: ВТД «Університетська книга», 2006.
7. Філософські основи освіти: конспект лекцій для студ. Укр. інж.-пед. акад. Харків: УПА, 2019.
8. Цикін В. О., Бріжата І. А. Філософський дискурс сучасної інноваційної освіти. Суми: СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2014.
9. Андрущенко В. П. Глобальні тренди розвитку освіти ХХІ століття. *Практична філософія*. 2019. №2
10. Бабінець С. Моніторинг якості освіти: педагогічний аналіз. *Директор школи. Україна*. 2006. № 1.
11. Воронцова Т. В. Культурологічний вимір превентивної освіти. *Грані*. 2010. № 3 (71), травень-червень.

12. Гаврилюк Р. Система освіти України: сьогодення й історія. *Директор школи України*. 2008. № 3.
13. Денежников С. С. Методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15).
14. Драч И. И. Использование синергетического подхода в управлении образовательными системами. *Философия образования*. 2014. № 1 (52).
15. Євтух О. Освіта і наука: час еволюції. *Вісник Національної академії наук України*. 2010. № 9.
16. Зінченко В. «Новий гуманізм»: інтегративна система філософії освіти, етики, соціального менеджменту та педагогіки. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19).
17. Качуровський М. О., Кравченко Т. О., Цикін В. О. Хрестоматія з філософії освіти: навчально-методичний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014.
18. Кравченко Т. О. Розвиток сучасної освіти в умовах інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1(11).
19. Кравченко Т. О. Сучасна медіаосвіта як новий етап у розвитку освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 2 (12).
20. Кравченко Т. О. Філософія освіти : навчально-методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи студентів. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017.
21. Лутай В. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. К.: Центр «Магістр – S» Творчої спілки вчителів України, 1996.
22. Наумкіна О. А. Філософія впродовж всього життя – вимога часу. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2016. № 1–2 (13–14).
23. Наумкіна О. А. Філософія для дітей – перший крок формування «людини рефлексуючої». *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15).
24. Прокопенко Б. В. Соціогуманітарні технології: маніпулятивний аспект. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1(11).
25. Пролесєв С. Філософські компетентності: якими їм бути? *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2016. № 2 (19).
26. Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас»: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012.

Додаткові:

1. Кравченко Т. О. Становлення цінностей сучасної людини в добу інформаційно-мережевого суспільства. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014. № 2 (10).
2. Кравченко Т. О. Технології, які змінюють суспільство. Суспільство, що трансформує етику (філософський аналіз). *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43) березень. Ч. 1.
3. Цикин В. А. Философская интерпретация NBICS цивилизации: монография. Сумы: ФЛП Цёма С. П., 2016.

4. Лыкова В. Воспитание как личностно-ориентированный процесс. *Директор школы, ліцею, гімназії*. 2008. № 6.
5. Максименко С. Диференційоване навчання: до проблеми психологічного супроводу. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 1.
6. Макулин А. В. Философская инфографика – визиософия: новый дизайн интерактивных методик в высшей школе. *Философия образования*. 2016. № 2 (65).
7. Наумкіна О. А. Превентивність як атрибут сучасної освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2015. № 1 (11).
8. Семенова О. В. Превентивний потенціал посткласичної освіти: парадигмальний вимір. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2312-1947/article/view/29194/25966>
9. Слободянюк Т.Б. Методологічні підходи до дослідження інноваційних процесів у вищій школі. *Практична філософія*. 2018. № 4.
10. Щербина-Яковлева О. Ю. Компетенції та компетентності: оновлення категоріального апарата в інноваційних технологіях вищої освіти. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2017. № 1 (15).

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
2. https://sites.google.com/site/practicsophy/practical_philosophy – сайт українського часопису «Практична філософія»
3. <http://www.philosopheducation.com/index.php/ua/> – журнал «Філософія освіти» (каталог видань).
4. http://www.dialog21.ru/biblio/biblio_ind.htm – Бібліотека сайту «Діалог ХХІ сторіччя».

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальний план.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських та самостійних занять.
4. Контрольні роботи, питання до заліку для діагностики успішності студентів.
5. Аудіовізуальні (екранно-звукові) та мультимедійні (комп'ютер з підключеними до нього аудіо- та відео-технічними пристроями) засоби навчання.